Kuşgu

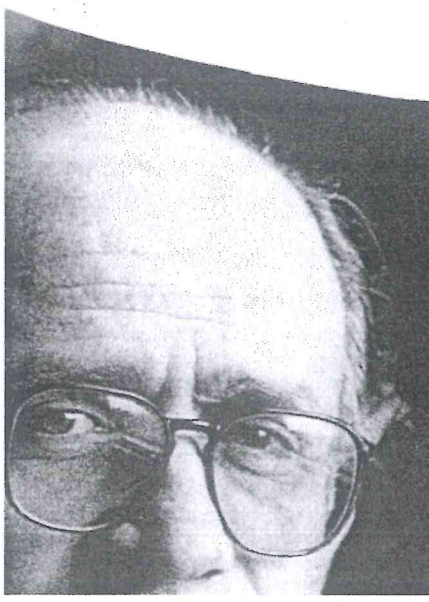
kültür sanat dergisi

Kurucusu:
Ahmet Selim Teymur
Kuruluş: 1961

Kuşgu 52. yılında

Sayı: 283
Mayıs-Haziran 2013
8 TL

- **talip apaydın** mutlu toplum, mutsuz toplum
- **hüseyin atabaş** toplumsal gerçekçilik çağrışımları
- **ismail uyaroğlu** 6 mayıs
- **ahmet özer** serap/a
- **attila aşut** memleket isterim, döneklerin olmadığı
- **necdet adabağ** cahit sıtkı tarancı şiirinin çevirisi üstüne
- **efnan dervişoğlu** ahmet naim'le beklenmedik bir karşılaşma
- **raif özben** dağlarca şiirinde sessel imgeler
- **dr. mustafa duman** trabzon'un kültür anıtı ismet zeki eyuboğlu
- **aşkın baran** avustralya'nın "ince memed"i ned kelly

atardamar

zamanımızın bir kahramanı
turgut çeviker

* irfan yalçın * ahmet say * tan oral
* eray özbek * ümit öğmel * erol özdemir

Bu Sayıda

Talip Apaydın - Mutlu Toplum, Mutsuz Toplum 1
Hikmet Aksoy - Karikatür.....1
Remzi İnanç - "Çocuğu Olmayan Ne Anlar..." ya da Maksat Muhalefet Olsun 2
Hüseyin Atabaş - Toplumsal Gerçekçilik Çağrışımları.....4
İsmail Uyaroğlu - 6 Mayıs (Şiir).....7
Ahmet Özer - Serap/a (Şiir) 7
Attila Aşut - Memleket İsterim, Döneklerin Olmadığı.....8
Necdet Adabağ - Cahit Sıtkı Tarancı Şiirinin Çevirisi Üstüne 14
Efnan Dervişoğlu - Ahmet Naim'le Beklenmedik Bir Karşılaşma 16
Raif Özben - Dağlarca Şiirinde Sessel İmgeler 20
Ruhi Türkyılmaz - Tören Kuşları (Şiir) 23
Endre Ady - Fransızcadan Çeviren: Yaşar Atan 24
Semih Poroy - Atardamar / Zamanımızın Bir Kahramanı: Turgut Çeviker / İrfan Yalçın - Ahmet Say - Tan Oral - Eray Özbek - Ümit Öğmel - Erol Özdemir - Gültekin Emre - İzel Rozental - Enis Batur - Turgay Karadağ - Semih Poroy - Semih Gümüş - Kadir Cengiz - Ohannes Şaşkal - Sait Munzur - Erdem Çolak 25
Mustafa Reşat Sümerkan - Fotoğraf 51
Dr. Mustafa Duman - Trabzon'un Kültür Anıtı İsmet Zeki Eyuboğlu 52
Aşkın Baran - Avustralya'nın "İnce Memed"i Ned Kelly 56
Erdoğan Tokmakçıoğlu - Evden Dışarı (Öykü) 59
Aslı Aydın - Hasar (Şiir) 61
Güner Yalçın / Nuri Aksakal - Artvin, Trabzon... Kıyıda Kalan Yıllar.....62
Ümit Tarı - Bir Rasim Masalı 68
S. Tülin Çelik - Mazı Taneleri Telgrafın Telleri (Şiir) 68
Hasan Akarsu - Kitapların İçinden 69
Sezen Çiğdem - Her Sayı Kıyı'da Bir Şair 70
Yılmaz Yeşildağ Şiirin Sonsuzluğunda.....72
Filiz Kutlar - Ön Kapak / Turgut Çeviker Fotoğrafı

Kıyı'dan

- *Kıyı*'nın bu sayısındaki "Zamanımızın Bir Kahramanı: Turgut Çeviker" atardamarını değerli karikatüristimiz Semih Poroy hazırladı. Yoğun emek ürünü bu çalışmayı okurlarımızın ilgisine sunuyoruz. Atardamar'daki yazılar yazarların doğum tarihlerine göre sıralanmıştır. Semih Poroy'a emeği için çok teşekkür ediyoruz. Poroy, karikatürle ilgili kapsamlı dosyalarla ilerdeki sayılarda yine bizimle olacak.
- TÜYAP Tüm Fuarcılık Yapım A.Ş. ve Türkiye Yayıncılar Birliği işbirliği ile 20-28 Nisan 2013 tarihleri arasında 18. İzmir Kitap Fuarı, Uluslararası İzmir Fuar Alanında kitapseverlere kapıları açtı. Fuarın bu yılki onur konuğu, yazar-çevirmen Ahmet Cemal'di. 22 Nisan 2013, saat:17.00-18.00'de Konferans Salonu I'de, Mehmet Güler, Ahmet Özer, Hasan Kantarcı'nın konuşmacı olduğu Nis Medya'nın düzenleyip Tekin Sönmez'in yönettiği panelin konusu "Kent ve Edebiyat Dili ve İzmir"di.
- Türk hukuk tarihinin seçkin değerlerinden Av. Gülçin Çaylıgil, 10 Nisan 2013'te yaşamını yitirdi. Çaylıgil, 88 yaşındaydı. 12 Mart döneminde Deniz Subayları Davası, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının İstanbul'daki davaları, Aydınlık, Madanoğlu, TKP, 12 Eylül döneminde TİKP, DİSK, Aydınlar Dilekçesi, THKP-C, Devrimci Sol davaları bunlardan sadece birkaçı. Ayrıca; Harun Karadeniz, Adnan Benk, Orhan Apaydın, Doğan Avcıoğlu, Çetin Altan, Vedat Günyol, Server Tanilli, Yalçın Küçük, Talat Turhan, Uğur Mumcu vb. birçok aydın ve sanatçının savunuculuğunu da üstlenmişti.
- 3 Haziran 2013, Nâzım Hikmet'in ölümünün 50. yılı. Başta dergimiz *Kıyı* ailesinden bir grup arkadaşımız olmak üzerine sanat ve yazın alanında emeği bulunan dostlarımız, 1-5 Haziran 2013 tarihlerinde Moskova'da, Nâzım Hikmet'in mezarını ziyaret edecek karanfiller bırakıp ona şiirlerinden bir demet sunacaklar.
- Şiir yıllıklarıyla ilgili bir iki söz: Dünya görüşü, duruşu, edebiyat emeği ortada birileri, onca insanın emeğini hor görüp "ben seçtim oldu" anlayışıyla yıllık hazırlıyorlar. Onların bu çabasına bir diyeceğimiz yok. Ancak siyasal tavırları ortada olan bu kişilerin, karşılarında olduğunu vurgulayan kimilerinin, bu yıllıklarda yer aldığını görüp duyduğu sevinci yıllığı hazırlayana iltifata dönüştürmelerini kınıyoruz.
- *Kıyı* abonelerine; okurlarına birkaç söz... *Kıyı*'nın zamanında abonelere ulaşmadığı konusunda çok şikâyetler alıyoruz. *Kıyı* kimileyin 30-40 günde ulaşıyor abonelerine. PTT emekçileri, özelleştirmeye karşı işleri yavaşlatıyorlar. Emeklerini savunmada PTT emekçilerinin yanındayız. Gönlümüz *Kıyı*'nın yaşaması, okurlarına zamanında ulaşmasındadır. Dergisi ulaşmayan okurlara yeniden *Kıyı* göndereceğiz. Dergiyi almadıklarına ilişkin kısa bir iletiyi *Kıyı*'nın e postasına (kiyidergisi@gmail.com) bildirmeleri durumunda ulaşmayan sayıları yeniden postalanacaktır.
- 284. sayımızda (Temmuz-Ağustos 2013) buluşmak dileğiyle, tüm okurlarımıza sağlıklar, esenlikler...

Kıyı
KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

Kurucusu: Ahmet Selim Teymur

Yıl: 52 / **Sayı:** 283 / Mayıs-Haziran 2013

İki ayda bir yayımlanır / Yerel süreli yayın

ISSN 1300-5367

Kıyı ile bütünleşen değerlerimiz:
Gündoğdu Sanımer - Rasim Şimşek - M. Naci Özkan

Sahibi ve Sorumlu Müdür: Fethi Yılmaz
Sanat Yönetmeni: Ahmet Özer
Yayın Yönetmeni: Ali Mustafa
Görsel Danışman: Mustafa Reşat Sümerkan
Abone: Hasan Kantarcı
Dilsel Düzenleme: Ümit Tarı
Tasarım: Leyla Çelik

Yönetim Yeri / Baskı-Cilt:
Sonhaber Matbaacılık Uzunsokak No: 78/A- Trabzon

Yazışma Adresi: P.K. 183 -Trabzon
Telefon: (0462) 321 14 13
Belgegeçer: (0462) 326 38 14
e-posta: kiyidergisi@gmail.com

Abone Koşulları: Yıllık (6 sayı) 50 TL
Kurumlar, Kamu Kuruluşu ve Tüzelkişiler: 120 TL

Banka Hesap No:
T. İş Bankası Trabzon Şb. 7500-1986344

IBAN TR46 0006 4000 0017 5001 9863 44

Posta Çeki: Fethi Yılmaz 5262051

Temsilcilikler:
Ankara: Mehmet Hançer- Tel: (0533) 447 36 83
İstanbul: Aysel Durgun -Tel: (0216) 496 22 50
İzmir: Raif Özben - Tel: (0232) 420 44 88
Almanya: Ruhi Türkyılmaz - Tel: (0049) 214 691 87

Ahmet Naim'le Beklenmedik Bir Karşılaşma

Efnan Dervişoğlu

Ahmet Naim (1904-1967)

Bazen bir kitabı, sadece okumak için değil, evinizde, hatta başucunuzda durması gerektiğine inandığınız için haftalarca, belki yıllarca aradığınız olur; bazı kitaplara, nesne olarak da bir yakınlık, bir bağlılık hissedersiniz çünkü. Ahmet Naim'in kitaplarından üçüne, sevgili dostum Mustafa Başarslan'ın bulup buluşturması sayesinde bu duyguyla ulaşmıştım ben de. İçlerinden birinin, benden daha çok yıl görmüş *Kuduz Düğünü*'nün yapraklarını bir ilaç firmasının eşantiyon olarak verdiği fiyakalı zarf açacağıyla birbirinden ayırırkenki heyecanım da henüz çok eskide kalmamış. Ahmet Naim'le beklenmedik karşılaşmamsa, yeni bir okumanın, *İş Sürgünleri*'nin armağanı bana.

"İş Sürgünleri"nin konuğu madenci yazar: Ahmet Naim

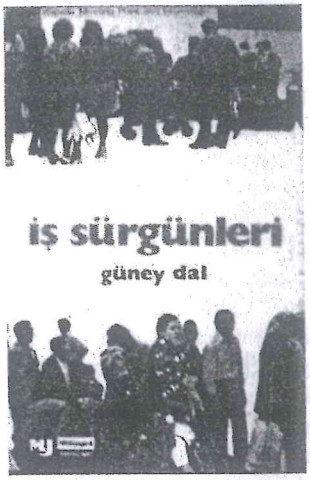

Güney Dal

İş Sürgünleri, Güney Dal'ın 1976'da Milliyet Roman Yarışması'nda mansiyon alan ve yine Milliyet Yayınları arasında çıkan bir romanı. 1972'de Batı Berlin'de bir süre fabrikalarda çalışan Güney Dal (1944), yazarlık yaşamını Almanya'da sürdürmekte. 1997'de Bavyera Güzel Sanatlar Akademisi Adalbert von Chamisso Ödülü'nü alan yazarın kitapları arasında; *Kılları Yolunmuş Maymun* (1988), *Gelibolu'ya Kısa Bir Yolculuk* (1994), *Aşk ve Boks* (1998), *Fabrikada Bir Saraylı* (1999) adlı romanlarıyla *Buzul Döneminden Haberler* (1983) ve *Yanlış Cennetin Kuşları* (1985) adlı hikâye kitapları sayılabilir.[1]

Güney Dal, *İş Sürgünleri* adlı romanında, Türkiye'nin farklı bölgelerinden gelip Almanya'da işçi olarak çalışan insanların yaşamlarından kesitler sunar. Romanın merkezinde Ford Otomobil fabrikasındaki işçi mücadelesi yer alır.

"Almanya'daki en büyük göçmen işçi eylemi Köln'de Kurulu Ford otomobil fabrikasında 1973 yılının 24-30 Ağustos tarihleri arasındaki grevdir. Bu grev 'Türk Grevi' veya 'Vahşi Grev' (Wilde Streiken) olarak da tanımlanmaktadır." Türkiye'den göç eden ve Almanya'da işçi olarak çalışanların sayısı 1965'te 6000 iken; bu sayı, 1973'te iki katına çıkarak 12.000'e ulaşmıştır; bu tarihte Köln'deki işçilerimizin yarısı Ford Otomobil Fabrikası'nda çalışmaktadır.[2] Güney Dal, *İş Sürgünleri*'nde; insan gerçeğini öncelikli tutarak, işte bu grevi, nedenlerini, göçmen işçilerin sorunlarını ve ülkedeki iş disiplinini gerçekçi bir bakışla anlatır.

İş Sürgünleri'nin kurgusuyla ilişkili olup da farklı bir heyecana kapılmama neden olansa, romanın, Ford'daki işçi temsilcisi Sıtkı'yı yakından tanımamızı sağlayan 6. bölümüdür:

" 'Bu kitap önceden sende var mıydı, ben mi ilk kez görüyorum?' diye sessizliği bozdu Sıtkı. Ali, çoğaltma makinesinin kirlerini iyice temizlemiş, kapatmaya çalışıyordu. Yanlara açılan kapaklardan birinin kilitleyicisi yalama olmuş, iyice kapanmıyordu.

'Hangisi o? Kitabın kapağını göster bakalım.'

'İşte bu, Ahmet Naim'in kitabı.' diyerek Sıtkı, ince bir kitap gösterdi. Yorgun görüntülü yüzünde, kitabı bulmuş olmaklığından gelen bir sevinç vardı." [3]

Sıtkı Köybaşı, Almanya'ya gelmeden iki yıl önce karısından ayrılmıştır; sekiz yaşlarındaki oğluna hasret yaşamakta, işçi temsilciliğini yürüttüğü Ford'da çalışmaktadır. Grevin öncü isimlerinden Ali ise sosyoloji öğrencisidir. Alman hükümetinin "konuk işçiler"e

bakışını, basının grev hakkındaki düşünce ve yorumlarını, ikisinin yer aldığı konuşmalar aracılığıyla öğreniriz. Kitabın 92. sayfasına geldiğimizdeyse Ahmet Naim'le karşılaşırız, birdenbire. Ali'nin evine geldiği bir gün -her gelişinde yaptığı gibi- odanın üç bir yanını çeviren kitapları gözden geçirmeye koyulan Sıtkı'nın eline aldığı kitap, Ahmet Naim'in, yayımlanışını göremeden öldüğü hikâyeler toplamı -kitapta adı geçmese de- *Kuduz Düğünü* olmalıdır.

" 'Geçen yıl, İstanbul'dan bir arkadaş gönderdi. O zamana değin ben de tanımıyordum yazarı. Zonguldak kömür ocaklarında çalışırken, yaşadıklarını bir yandan da öykü olarak yazarmış. İşin garibi, bu duyulmamış kitaba senin coşkulanman.'

Sıtkı, elinde kitap, bir köşede oturacak yer ararken,

'Demek, bir kitabı varmış, Ahmet Naim'in?' diye mırıldandı.

'Bu işte gariplik filan yok. Beni yazarın adı ilgilendirdi. Oysa, kime sorduysam basılmış kitabı yok demişlerdi.' diyerek Ali'nin sorusunu da yanıtladı.

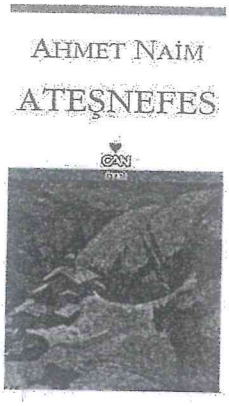
'Basılış yılı kitabın bir yerinde yazar, bak bakalım, belki de yeni basılmıştır.'

Sıtkı, kitabın basım yılını bulduğunda:

'Haklısın, yani kitabın baskısı yeni değil ama, ben yazarın adını duyduktan çok sonra basılmış bu kitap.' diyerek, Ali'nin ondan sonra sorduğu bazı soruları da yanıtlamıştı. Ve Ali, geçmişini midye gibi kabuğunda saklayan Sıtkı'nın böylece bir gizini daha öğreniyordu."[4]

İş Sürgünleri'nin devam eden satırlarında ilk cümlelerindeki farklılık dışında birbirinin aynısı iki paragraf art arda yer alır. İlk paragrafta bulunan "Zonguldak Lisesi'nin birinci sınıfından ayrılıp" ifadesi, ikinci paragrafta yerini "askere çekip gitmeden az önce" ifadesine bırakmıştır. Bu noktada, Güney Dal'ın; paragrafın ilk cümlesi üzerinde değişikliğe gittiği, kitabın yayına hazırlanış sürecinde bunun gözden kaçtığı ve metnin böylece yayınlandığı düşünülebilir. Söz konusu paragraflardan ikincisi şöyle:

"Askere çekip gitmeden az önce, Kozlu kömür ocaklarında çalışmaya koyulmuş. Ahmet Naim adını da o dönemde duymuş. Yaşlı kuyu başı bekçilerinden biri,

okuma yazma bildiğini öğrendikten sonra Sıtkı'ya, Ahmet Naim'in sararmış dergi yaprakları içinde basılı iki öyküsünü göstermiş. Okusun diye de vermiş. Yaşlı bekçi, Ahmet Naim'in, Sıtkı'nın o sıralarda çalıştığı ocakta çalıştığını ve kendisinin öykücüyü tanıdığını da söylemiş. Sıtkı'nın, yazarın adıyla olan tanışıklığı buradan geliyormuş. Sonra bir iki şey daha anlattı kendisi üstüne."[5]

Kömür tozlu kitaplar arasında

İş Sürgünleri'nden Sıtkı'nın, adına bir kitabın kapağında rastlayınca sevindiği Ahmet Naim (Çıladır), 1904'te İstanbul'da doğar. Sultan Reşadiye Mekteb-i İptidaisi'ni bitirir. Fransızcayı kendi çabasıyla öğrenir. Oğlu Sina Çıladır, Hürriyet Yaşar'a gönderdiği 28 Nisan 1992 tarihli faks-mektubunda, babasının geceleri Eyüp civarındaki bir papaz okuluna giderek Fransızcasını ilerlettiğini yazar. Büyük amcasının Beyrut'ta polis müdürlüğü yaptığını söyleyen Çıladır, Ahmet Naim'le annesinin 1915'te Beyrut'a gittiklerini, İngiliz işgaliyle birlikte önce İstanbul'a, sonra da Konya'ya geçtiklerini, babasının, Konya'da öğrenimini sürdürdüğünü belirtir.[6] Askerliğinin ardından Zonguldak Ticaret Odası'na memur olarak giren Ahmet Naim, uzun yıllar Ereğli Kömürleri İşletmesi'nde çalışır, istatistik şefi iken 1957'de emekliye ayrılır, "Kanca Ahmet"[7] olarak ünlenir.[8] Sina Çıladır'ın ifadesiyle, "on iki yaşında garson yamaklığıyla başlayan yaşamının çeşitli serüvenlerinden sonra tercümanlığa yükselmesi, Ahmet Naim'in ezen-ezilen savaşını daha iyi görmesini sağlar."[9]

Ahmet Naim, 1935'te ve 1936'da "komünistlik" yapmaktan iki kez tutuklanır, kendini savunur, serbest bırakılır. 1941'de Mehmet Seyda ile birlikte tekrar tutuklanır ve kısa bir süre cezaevinde kalır. İkinci eşinden de çocuğu yaşını doldurmadan ayrılan -kızını ölünceye değin göremeyecektir- yazar, büyük oğlu Farabi'nin ölümüyle sarsılır; içkiye olan düşkünlüğü artar, özellikle 1960 sonrasında sıkıntılı günler geçirir; 1967'de küçük oğlu Sina'nın sağırlaşması, sonra da sanatoryuma kaldırılması hasta bünyesini büsbütün yıpratmıştır. Bir gazetenin çağrısına uyarak gittiği Konya'da yazı makinesi kullanamayacak duruma gelinceye kadar çalışır; Zon-

guldak'a döner ve 24 Nisan 1967'de, çok sevdiği bu kentte yaşamını yitirir.[10]

Doğu Karaoğuz, babası Tahir Karaoğuz'un yaşam-öyküsünde Ahmet Naim'i anmadan edemez ve şöyle der:

"Ahmet Naim'i ben de tanırdım. Evleri bizim evin ve Karaelmas Basımevi'nin yakınında idi. İnce, narin bir vücut yapısı vardı. Sosyal konularda sol görüşlü olması belki babamın milliyetçi tarafıyla bağdaşmıyordu; ancak çok yakın ve çok sıkı fıkı arkadaştılar.

Basımevine gittiğimde, onu, sık sık yazıhanede, babamın yanında görürdüm. İyi bir öykü yazarı olmasının yan ısıra, gazetede 'Kanca' adıyla köşe yazarlığı da yapmaktaydı. Hatta, yakın çevrede, ona 'Kanca Ahmet' derlerdi."[11]

Zonguldak Kömür Havzası'nda yaşananları konu alan ilk hikâyeleri yazan Ahmet Naim'in *Zonguldak Havzası-Uzun Mehmet'ten Bugüne Kadar* adlı araştırması, 1934'te basılır; takip eden yıllar, yazarlığı açısından oldukça verimli geçer: *Bir Müstemleke Harbinin Tarihi* ile 1895-1937 yılları arasında maden ocaklarında çalışmış bir işçinin anılarından derlediği *Yeraltında Kırkbeş Sene*, 1937'de yayımlanır. *Uzun Mehmet* adlı oyunu 1938'de, *Define* adlı oyunuysa 1942'de okuyucuyla buluşur. *İkinci Dünya Savaşında Devletler* adlı incelemesi 1945'te yayımlanır.[12] Yüzü aşkın hikâyesi, biri; Sedat Simavi'nin teklifiyle *Yedigün*'de yayımlanan *Toprağa Dönüş* olmak üzere üç romanı vardır.[13]

Ahmet Naim'in sağlığında göremediği hikâye kitabı, Mehmet Seyda'nın çabasıyla Yeditepe Yayınları'ndan çıkar; 1968 tarihli *Kuduz Düğünü*'nde yedi hikâye yer almaktadır.

"İslim borularında tehlike işaretleri uğuldamaktaydı. Su, yarattığı büyük yıkımdan habersiz, bacaya doğru üşüşen insanların ardından saldırıyordu. Tavanda, bağ yığınları arasında sıkışan bir madenci lâmbası titrek titrek yanıyordu hâlâ. Su oraya daha yükselmemişti. İslim vanaları arasında bir tümsek vardı ki, insan gövdesine benzer. Elinde tuttuğu bir lâğım burgusu karnından girip sırtından çıkmış, gövdeyi tavana çivilemişti."[14]

Oğlu Sina Çıladır'ın; Demokrat Yayınları Edebiyat Dizisi'nin ilk kitabı olarak yayına hazırladığı *Emekçi Hikâyeleri*, 1995'te, Zonguldak-Ereğli'de basılır. Kitapta *Kuduz Düğünü*'ndeki "Kolcu Şaban" ve "Yoklama" hikâyeleri yerine "Bizim Doktor" ve "Arkadaş Sevgisi" hikâyelerine yer verilir. Yazarın daha önce Şirin Ereğli Yayınları arasında Zonguldak'ta, Deniz Yayınları arasında da İstanbul'da basılan (1971) ve "Türkiye'de yapılan ilk maden röportajı"[15] olma özelliği taşıyan *Bir Yudum Soluk* adlı kitabı da bu kitapta, hikâyelerle birlikte yayımlanma şansı bulur. *Bir Yudum Soluk*'un, *Yeraltında Dünya Var* adlı röportajın "kendisi tarafından öyküleştirildiği biçimi"[16] olduğu belirtilmelidir:

"Bakarsınız, ummadığınız, beklemediğiniz bir yerde tavan bir anda yerle bir olur. Sanki, koynunda kıskançlıkla sakladığı cevheri alınan dağın gazabı çullanır bacaya. Biz madenciler, tavandan yüklenen bu gazaba, 'Posta' deriz. Bacada çalışanlar eğer postanın altında kaldılarsa, ağırlıktan ezilmemiş olsalar bile, havasızlıktan boğularak candan geçecekler. Yok, ayağına atik davranıp kendilerini göçüğün dışına atabildilerse-ki zayıf bir ihtimaldir bu- postu kurtarmışlardır."[17]

Hürriyet Yaşar, *Kuduz Düğünü*'nde yer alan yedi hikâyeye, *Yedigün*, *Yurt ve Dünya*, *Yeni Adam* dergilerinin 1935-1945 yılları arasındaki sayılarını tarayarak ulaştığı beş hikâyeyi de ekleyerek "Ateşnefes"i hazırlar. İçerdiği malzemenin tamamlanmasının ardından yirmi yılı aşkın bir süre bekleyen kitap[18], yöre halkının "grizu"ya taktığı adla -hikâyelerden biri de bu adı taşır- 2009'da yayımlanır. Ahmet Naim'in kitaplardaki hikâyelerinin sayısı böylece 13'e yükselir.[19] Oysa Doğan Şadıllıoğlu'nun kendisiyle yaptığı görüşmede şöyle demiştir yazar: "Hikâyeci tanındığım halde ve yayımlanmış yüzü aşkın hikâyeme karşı tek hikâye kitabım yoktur."[20]

Ahmet Naim, 1968 yılının mart ayında yayımlanan kitabını göremeden ölmüştür; kitabıyla ilgili Mehmet Seyda'nın yürüttüğü hazırlığı bilmesi, içimizi bir parça ferahlatsa da "yüzü aşkın hikâye"den bugün ulaşabildiklerimizin, sayıca sınırlı olması düşündürücüdür. Yazarın geride bıraktıklarına oğlunun dahi ulaşamaması, üzüntü vericidir. Sina Çıladır, 1992'de Hürriyet Yaşar'a şunları yazar:

"Ahmet Naim'in sanat mirası, 1971 yılına kadar bendeydi. Yayımlanmış ürünlerinin müsveddeleri, yayımlanmamış hikâyeleri, radyo ve sahne oyunları, çevirileri, üç romanının müsvetteleri, sarı ve kareli defterlerdeki 'karalama'ları... Fransızca kitap ve dergiler ile ölümünden bir yıl önce başladığı, ancak bitiremediği bir roman çalışmasının müsveddeleri...

Bunlara, 1971 yılında, benim mütevazı kitaplığım ve çalışmalarımla birlikte el konuldu. Bir daha da (bütün uğraşmalarıma rağmen) geriye verilmedi."[21]

Ahmet Naim, maden işçilerimizin yaşamlarıyla ilgili ilk hikâyeleri yazmakla birlikte hikâyeciliğini, bu konudaki denemeleriyle sınırlandırmak mümkün görünmemekte; konu çeşitliliği için sadece *Kuduz Düğünü*'ndeki hikâyelere bakmamız yeterli olacaktır. Bunun yanı sıra onun yazarlık çizgisinin araştırma-inceleme alanında da sürdüğü göz önünde tutulmalı, Zonguldak Kömür Havzası'na yönelik çalışmaları, "ilk maden röportajı" unutulmamalıdır. Ahmet Naim'in "ocağı, kömürü, yeraltı işçisinin dramını" çok iyi bildiğini söyleyen Hamit Kalyoncu, " 'Ateşnefes' ve Ahmet Naim" başlıklı yazısında şunu söylemektedir:

"Edebiyatımız, Zonguldak Kömür Havzası işçilerinin yaşamlarını sergileyen ilk öyküleri onun kalemiyle kazanır. Yaşadığı dönemin çok zor koşullarına, tüm olumsuzluk ve yoksunluklara karşın büyük bir özveriyle

Zonguldak tarihi ve kömür havzasına ilişkin ilk çalışmaları Ahmet Naim gerçekleştirir. Ahmet Naim, kendi kendini yetiştirerek Zonguldak'ın dar koşulları içinde bile, edebiyat alanında bir üne erişebilmiştir."[22]

Köln'den Zonguldak'a "metinlerarası" bir yolculuk

Gonca Gökalp Alpaslan'ın ifadesiyle; "[b]ir metnin doğrudan ya da dolaylı olarak, açıkça veya örtülü biçimde başka metin ya da metinlerle bağlantılı olması halinde metinlerarası ilişki doğar. (...) Her yazarın diğer metinlerle ilişki kurma, onları içselleştirme biçimi ve bu sayede metinde yaratmayı amaçladığı etkiden beklentileri farklıdır."[23] Bu farklılıklar doğrultusunda; "alıntı", "gönderme (atıf)", "anıştırma", "yansılama", "öykünme", "kolaj", "montaj", "yeniden yazma" biçimlerinde uygulanan yöntemler, temelde açık ve kapalı olmak üzere iki biçimde ele alınabilir.

Bir eserin ya da yazarın adını anmakla yetinmek, böylece okuru, söz konusu esere yönlendirmek, açık metinlerarası ilişki biçimlerinden "gönderme" ile ifade edilir. Güney Dal'ın *İş Sürgünleri*'nde yöneldiği metinlerarası ilişki biçimi de budur. Ford Fabrikası'nın işçi temsilcisi Sıtkı Köybaşı'nın dergilerde yayımlanan hikâyeleriyle tanıdığı, okura da tanıttığı Ahmet Naim'in; *İş Sürgünleri*'ndeki varlığı açık bir "gönderme"dir.

Kubilay Aktulum, "Metinlerarası İlişkiler" adlı kitabının bir yerinde şöyle der: "Bir roman kişisinin başka yapıtlara yaptığı göndermeler ile anlatıda, onun psikolojisi, saplantıları, takınağı olmuş düşünceleri yanında bilgisi, ekinsel edinci, toplumbilimsel açıdan bakıldığında ait olduğu toplumsal ortam belirlenir."[24] Bu yönden bakıldığında, Ali'nin kütüphanesindeki kitaplar arasında Ahmet Naim'in hikâyelerini bulan Sıtkı'nın geçmişine yönelen Güney Dal'ın Türkiye'de kaleme alınmış ilk madenci hikâyelerini yazan, Maden İşçileri Sendikası'nın ilk kuruluş çalışmalarına katılan Ahmet Naim'i seçmesi ve ona göndermede bulunması, Sıtkı'nın bireysel ve toplumsal varlığını pekiştiren bilinçli bir uygulamadır, denilebilir.

***

İş Sürgünleri, gerek kurgusu gerekse tanıklık içermesi yönünden ayrıntılı olarak değerlendirilmeyi hak eden bir roman. Ahmet Naim'se yıllarını Zonguldak havzası işçilerinin yaşamını irdelemekle geçirmiş; hikâyeler, romanlar yazmış; elbette ki hakkında yapılacak kapsamlı bir çalışmaya ihtiyaç duyduğumuz bir isim. Bu yazının, ikisinin buluşmasından duyulan bir heyecanın ürünü olduğunu söylemek isterim.●

Dipnotlar:

1 Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, 14. basım, Varlık Yayınları, İstanbul 1991, s. 99; *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, C. 1, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2001, s. 308.

2 Doç Dr. Uğur Tekin "Almanya'da Göçmene Yaklaşımlar", *Die Gaste*, S. 3, Eylül-Ekim 2008 (http://www.diegaste.de/gaste/diegaste-sayi305.html), s. 3. (erişim tarihi: 10. 10. 2012)

3 Güney Dal, *İş Sürgünleri*, Milliyet Yayınları, İstanbul 1976, s. 92.

4 A.g.e., s. 92-93.

5 A.g.e., s. 93.

6 Ahmet Naim, *Ateşnefes* (Haz. Hürriyet Yaşar), Can Yayınları, İstanbul 2009, s. 15-22.

7 M. Yılmaz Karaibrahimoğlu, "Kanca Ahmet" adıyla ilişkili olarak şunu söyler: "O ülkenin ve yöresinin durumunu, tarih bilinciyle değerlendirdiğinden, insanları içinde bulundukları çevre koşullarından soyutlamadan, oldukları gibi sevmiş, kendisini sevdirmiştir. Bu nedenle Zonguldaklılar ona 'KANCA AHMET' adını takmıştır." [vi] (M. Yılmaz Karaibrahimoğlu, "Ahmet Naim ve Kuduz Düğünü", *Uğraş*, S. 1, Mayıs 1995, s. 13.)

8 Hamit Kalyoncu, " 'Ateşnefes' ve Ahmet Naim", *Kıyı*, S. 213, Mart-Nisan 2010, s. 5.

9 Ahmet Naim, *Ateşnefes* (Haz. Hürriyet Yaşar), Can Yayınları, İstanbul 2009, s. 17.

10 A.g.e., s. 19-20.

11 Doğu Karaoğuz, *Kuvay-ı Milliye Ruhuyla Bir Ömür*, Truva Yayınları, İstanbul 2011, s. 144, s. 146.

12 Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, 14. basım, Varlık Yayınları, İstanbul 1991, s. 17; Ahmet Naim, *Ateşnefes* (Haz. Hürriyet Yaşar), Can Yayınları, İstanbul 2009, s. 9-22; Hamit Kalyoncu, " 'Ateşnefes' ve Ahmet Naim", *Kıyı*, S. 213, Mart-Nisan 2010, s. 4-7.

13 Ahmet Naim, *Kuduz Düğünü* (Haz. Mehmet Seyda), Yeditepe Yayınları, İstanbul 1968, s. 80.

14 A.g.e., s. 49.

15 Ahmet Naim, *Bir Yudum Soluk*, Deniz Yayınları, İstanbul 1971, s. 6.

16 M. Yılmaz Karaibrahimoğlu, "Ahmet Naim ve Kuduz Düğünü", *Uğraş*, S. 1, Mayıs 1995, s. 16.

17 Ahmet Naim, *Emekçi Hikâyeleri* (Haz. Sina Çıladır), Demokrat Yayınları, Ereğli 1995, s. 86-87.

18 Ahmet Naim, *Ateşnefes* (Haz. Hürriyet Yaşar), Can Yayınları, İstanbul 2009, s. 14.

19 Sina Çıladır, "Emekçi Hikâyeleri"nin hemen başındaki "not"unda "Bizim Doktor" adlı hikâyenin 1941'de, *Karainci* dergisinde yayımlandığını belirtir; bu hikâye *Ateşnefes*'te yer almamaktadır.

20 Ahmet Naim, *Kuduz Düğünü* (Haz. Mehmet Seyda), Yeditepe Yayınları, İstanbul 1968, s. 82 (Görüşme metni ilkin *Yeditepe* dergisinin Haziran 1967 tarihli 330. sayısında yayımlanmıştır).

21 Ahmet Naim, *Ateşnefes* (Haz. Hürriyet Yaşar), Can Yayınları, İstanbul 2009, s. 21.

22 Hamit Kalyoncu, " 'Ateşnefes' ve Ahmet Naim", *Kıyı*, S. 213, Mart-Nisan 2010, s. 6.

23 Gonca Gökalp-Alpaslan, *Metinlerarası İlişkiler ve Gılgamış Destanının Çağdaş Yorumları*, Multilingual Yayınları, İstanbul 2007, s. 9, 16.

24 Kubilay Aktulum, *Metinlerarası İlişkiler*, 3. Basım, Öteki Yayınevi, İstanbul 2007, s. 167.